

Aantekeningen bij Mandarijnen op zwavelzuur, opdracht N5/2

1. Er bestaat geen (...) MULTATULI': Citaat uit: Multatuli, *Ideen van Multatuli*, no. 455-540, vyfde, door den auteur herziene druk, Amsterdam 1872, p.84. Eigenlijk luidt het citaat: 'Er bestaat geen land, waar buiten de muzeen zooveel mummien te zien zyn als in Nederland.'
2. 'integere figuur': Verwijst naar de toen heersende literatuuropvatting van Menno ter Braak (1902-1940) en E. Du Perron (1899-1940) die in hun tijdschrift *Forum* pleitten voor een eerlijke literatuur, waarin de schrijver zich blootgaf. Het liefst door middel van dagboeken en brieven e.d. Hermans maakt die opvatting in *Mandarijnen op zwavelzuur* belachelijk, omdat hij niet gelooft dat de schrijver daarin zo eerlijk is als Ter Braak en Du Perron beweerden.
3. Paul Léautaud (1872-1956) was een Franse schrijver en een van de favorieten van E. Du Perron.
4. *Liefde en goudvissen* was het autobiografische debuut van Jacques Gans. Het werd goed ontvangen door de critici en destijds ook door Hermans zelf.
5. 'goed gesalarieerd dagbladpolemist': Vanaf 1953 ging Jacques Gans werken als polemist, eerst bij de *Haagse Post* en later bij *De Telegraaf*, iets wat zijn intellectuele kunstenaarsvrienden verwerpelijk vonden.
6. Jacques Gans leende inderdaad geregeld tientjes van zijn vrienden (zijn bijnaam was 'het Tientje') en kennissen en hij was betrokken bij diverse vechtpartijen.
7. De verhalen van het ruiten ingooien en van de vlag kloppen (behalve dan het optrommelen van de pers). Beide acties waren bedoeld om aandacht te genereren tegen Rusland en voor de Finse zaak. Rusland was in 1939 Finland binnengevallen en er werden vrijwilligers gevraagd om de Finnen steun te bieden. Een belangrijk punt is dat Gans zo ook indruk hoopte te maken op zijn ex-vriendin die hij weer terugwilde en die begaan was met de Finnen.
8. Gans reisde via België, Frankrijk en Spanje naar Londen en bemoeide zich daar met de overheid. De genoemde freule heet in werkelijkheid: Wttewaall van Stoetwegen.
9. Mr. G.B.J. Hiltermann (1914-2000), die in dit stuk zo'n grote rol speelt, was eerst werkzaam bij *De Telegraaf*, werd daarna een van de oprichters van *Elsevier* en was in de tijd van dit stuk de directeur van de *Haagse Post*. Hij was, net als de rest van het rijtje, een representant van het kapitalistische Westen.
10. Van *Het Pamflet, weekblad tegen het publiek* (Amsterdam, Van Oorschot) verschenen 9 nummers, allemaal in 1950.
11. Van 1946-1948 was Hermans redacteur van het literaire tijdschrift *Criterion*. Jacques Gans leverde in die tijd soms kopij.
12. In 1955 besprak Gans de brochure *De gruwelkamer van W.F. Hermans of ik moet altijd gelijk hebben* van Adriaan Morriën. De laatste viel J.B. Charles (pseudoniem van W.H. Nagel) bij, nadat deze door Hermans was aangevallen in diens brochure *Het geweten van de Groene Amsterdamer, of Volg het spoor omhoog* (opgenomen in *Mandarijnen op zwavelzuur*, p.162-175). Gans noemde Hermans een 'ietwat blauwige treiterige kwal'. Eerder, in 1951, vond er een proces plaats tegen Hermans, vanwege zijn boek *Ik heb altijd gelijk*. Hermans werd beschuldigd van belediging van de katholieke bevolkingsgroep. Hij verdedigde zich door te zeggen dat de uitspraken van zijn romanpersonages niet op hem verhaald konden worden. Door o.a. J.B. Charles en Jacques Gans werd dit later uitgelegd als een verloochening van Hermans' eigen romanpersonages.
13. Hermans woonde van 1952-1973 in Groningen.
14. *Volg het spoor terug* was het non-fictieboek (over het verzet in de Tweede Wereldoorlog) van J.B. Charles (=W.H. Nagel) waar Hermans hem op aanviel in zijn brochure *Het geweten van de Groene Amsterdamer, of Volg het spoor omhoog*.
15. Hermans komt hier terug op zijn eerdere, zeer positieve, recensies van Gans' debuut *Liefde en goudvissen*.